

Виходить випу-
скам в 2 арк.
1. (13.) и 16. (28.)
кожного місяця.

ПРАВДА

Редакция и ад-
министрация під
в. 12. на улиці
Оссолінських.

письмо літературно-політичне.

„В своїй хаті своя правда и сила и воля.“

Ціна передплати: на рік 6 зр., на пів року 3 зр., на чверть року 1 зр. 50 кр. За оголошення (інсерати) платиться по 5 кр. від одної стрічки дрібним друком — з долученем 30 кр. на стемпель за кождоразове уміщене.

ЧАСТЬ ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА.

З НЕКРАСОВА.

Подаючи ниньки дві поезії з Некрасова, поета вельми любленого в Роснії, вважаємо потрібним помістити по-переду и коротеньку звістку про сього поета, переслану нам самим перекладчиком, котрий обіцяв ще більше перекладів поезій Некрасова передати до „Правди.“

Некрасов належить до гурту лірико-демократичних поетів великоруских; його муза — муза помсти и туги — опанувала була всю молодь од 1850 до 1863 р., випестила ціле покоління північних народовців; для то й має він, яко поет, велику вагу. Некрасова, по його музі, можна прирівняти до Шевченка, хочай останній був талантливійший, и глибче захоплював як соціальні, так и політичні питання: оба вони стоять за простий, ошуканий и окривжений люд, за темну глоту, оба вони узброюються проти ненадлого панства й уряду. Не вважаючи на те, що сам Некрасов походить з великих панів з-понад Волги, надособні обставини його молодости загартували душу поета. Некрасів батько був заковилий свавольник-деспота; під його залізною, непохилою волею тремтіла уся сімья и двірня. Багато страшенних картин хижачства промайнуло перед очима поета: його мати, найкоханіша людина, станула в скруті як свічка, а наймиліша сестра примушена була за нелюбом потопити свої молоді літа.... Так то: лютість, присилування, слёзи й стогнання кріпацького люду, та смерть найріднійших — оточили молоду душу и мали темряву похлину на розвитку талану його. Сам поет каже про себе в своєму поспіві „Муза“:

ЛІТЕРАТУРА

російська, великоруска, українська и галицька.

(Дальше.)

IV.

Вияснивши, що таке на фактах є література російська, великоруска и українська у Росії, чим вони різняться одна од другої, и у чому звязуються, я могу гадати, що звалив з своїх плеч саму важку гору. Тепер зостається сказати про відносини до них Галиччини, при чому могу тепер говорити коротко, позаяк факти свої історії читателі галицькі, звісно, знають краще мене.

Ми бачили, що на відносини літератури російської и української не можна дивитись, виходючи тільки од фактів чисто етнографічних и диалектичних, бо літературу робить уся совокупність життя історичного. Од сієї причини виходить, що література українська є тільки різновидністю культури російської. Од сього ж виходить, що література галицька зовсім не таке одно з українською, як думають одні, и ще менше одно з російською и великорускою, як бажають другі. Українці — граждане Росії, Галичане — Австрії, а у ній Галиччини, а се не одні тільки географічні имена, а соціально-культурні типи, доволі один од другого одмінні: російський українофіл навіть близький по усьму моральному складу до освіченого великоруса, ніж до галицького народовця; про галицьких святоюрців вже й казати нічого.*)

В ті часи, як святоюрські патріоти галицько-руські у перший раз виступили скільки небудь з'організованими у літературі и політиці и признали себе частю українського народу у 15 мільйонів, вони не були українцями; так и після того, як вони об'явили себе частю 60 м. руського народу, вони не стали росіянами. Як п. Дидицький не походив на Шевченка и Костомарова, так не походить він и на Пушкіна або на Тургенева и Герцена. Уніятство, за котре галичане держаться й доси, як за одміну їх національності, переважно — а колись виключно — церковня освіта, виховання по семинаріях и на теологічному факультеті, сила польських, а потім німецьких ідей, найбільш бюрократично-

*) Глибоке почуття народної єдності перемагає по часті ті різниці, які випливають з одмінних соціально-культурних обставин, особливо при щораз більшим взаїмним пізнаванню. Впрочім з часом и соціально-культурні різниці щораз меншають. — Ред.

австрійського складу, одірваність од народу мабуть чи не тричі, виховання без усякої рускої мови, а особливо без своєї народної (бо церковщина, польщина, латинь и німеччина давши од галицько-народної мови ніж російська од української) — ось де обставини, серед которых зросла галицька інтелігенція старшого покоління, серед которых піднялась вона — и то не стільки сама по собі, скільки підгонювана другими (німецькою бюрократією), яко національна партія, коли зачалась галицько-руська література. А ці обставини діло не посліднієї важности, у тім числі и те, що галицька література не держиться своїми силами: колись вона держалась силами святоюрського кліру, підпираного бюрократією, — тепер припадають їй окрухи од славянського благотворительного комітета; часами не обходилось и не обходиться и без польських або зависящих од Поляків грошей (Русь? — ред.). Важне діло и те, що галицька література висунулась, або була висунута, яко ознака національно-політичної борби, — а як ся борба унять таки ведеться не стільки власними силами, скільки зависить од побічних політичних комбінацій, то од сього тим більш література галицька прийняла не стільки культурно-соціальний, як російська, великоруска и українська, скільки національно-політичний, або, сказати б, публицистичний характер, — од чого и виходить та перемінчивість усякого роду, навіть и наукових поглядів, коли переміняються політичні обставини з боку Галиччини и без єї волі, міняється вітер політичний.

Сі усі обставини, при которых почалась и живе й доси література и політика галицька старшого, або святоюрського, або рутенського табору, не могли не одріжнити єї од російської в усіх трьох видах посліднієї. Коли хто любить шукати аналогії, той, пожалуй, знайде у Росії аналогію святоюрсько-рутенському націоналізму хіба у славянофільстві часів Шишкова, т. є. першої чверти нашого віку. Тільки до „старого слогу“ и клерикально-національних ідей благочестивого адмірала треба додати ті одміни, які накладаються сусідством з єзуїтами и ультрамонтанами, та послідки конституційної формалістики, — бо трудно що либонь инше винести з конституції, не самим краєм виробленої и даючої зразу людям сього краю и народности підначальний стан, який дає австрійська конституція Русинам. Одних и то полувимовлених демонстрацій за єдність з Росією після 1867 р. не було доволі святоюрцям, рутенцям, щоб стати Росіянами, тим більш, що вони водяться, и з ними хотять водитись у Росії хіба ті, що самі близьке стоять до Шишкова, чим навіть до самих Аксакових. Од сього усякі фрази навіть про літературну єдність з Росією, як

були, так и zostались фразами. Правда, мова, и то одного „Слова“, у остатні роки більш стала походити на російську, але тільки лексиконом своїм, а не усім своїм складом, — бо усе таки вона осталась такою же неконсеквентною, неорганічною мішаниною. Не знаю, як видаються в святоюрських кругах ті книги и журнали, которі переважно чита' Россия, — коли тільки вони доходять до Галиччини (бо славянський комітет не особливо дотепен вибирати книжки для одсилки братам закордонним). Але Россиянина тільки за кару можна б було заставити читати „Слово.“

Як вже казав я у першій статті, галицькі народовці, їх тенденції и література ближче до російських. Тому причина те, що вони усе таки більш стали мати діло з українською літературою, котора, як було говорено, живе одним духом з російською; а ще більше причина сього у тому, що народовці, як молодші, маючі більш світське, більш новоевропейське виховання, ближші до Українців и Россиян університетських у загалі, од чого, може, виходить и те, що народовці й до української літератури стали прихильніші, ніж старі рутенці. Але ся близость галицьких народовців до Українців и до Россиян виходить не стільки з їх народнього споріднення, скільки з того, що и ті другі більш або менш ново-європейці. Одначе се споріднення не виключа' и великих різниць, так що' братерство Галичан з Россиянами, навіть и з Українцями, на довго зостанеться шитим білими нитками. Скільки раз було, що те літературне діло, которе подобається у Галичині, не подобається нікому на Україні и на виворот? Естетичні погляди, теми поетичні и наукові, которі вибирають для своїх праць Галичане и Українці, далеко не рівні між собою. Окрім різниці краєвих інтересів и обставин тут багато діє й те, що Галичане учаться у школі німецькій, живуть під переважним натиском культури німецької, та ще й австро-німецької. Про сі тонкі одміни трудно говорити, а особливо перед тим, хто сам не мав злучаю рівняти одних з другими, та ще й по тому, що кожний чоловік у дрібних культурних ознаках життя дуже прихильний до суб'єктивізму. Однако, коли про се вже зайшла річ, то не можемо кинути єї, щоб хоть не выяснити, що ми хочемо сказати.

Так Россиянам и по часті Українцям кидається в очи хоть би у літературі галицькій прихильність до тем археологічних, и в загалі далеких од життя сучасного або вже прямо утилітарних, у політичних заявліннях монархізм, хоч и серед конституційної держави, добра доля клерикалізму, приклонність перед високими чинами, в тім числі и церковними, перед орденами и декораціями,

любов до церемоній, зборів, про котрі тільки й можна сказати, що одбулось гарно, ganz gemüthlich и т. д.*)

Я задержавсь на сьму усьму, щоб показати, що не тільки ті з Галичан, що говорять про єдність з Росцією, але й ті, котрі справді більш близькі до Россиин, и ті так багато мають окремих інтересів, так одмінюються психологічно, що, як я казав у першій статті, хоть би й хотіли иначе, а не можуть не виробляти окрімної літератури и од Росси и од самої України. Хиба — захотять зовсім нічого не писати, нічого не робити (що, як довідуюсь, де хто з святоюрців з розпуки, що до Росси не пристануть, а до свого народнєго теж не можуть або не хочуть, и радять робити), але се буде теж дуже оригінальна одміна и од Росси и од України.¹⁾

Перша одміна Галиччини од Росси и України — та, що у Галичині на першому плані стоїть и не може зійти з него питання національне, котре навіть не може зовсім розірватись и з релігійним. А се дає переважно національний характер літературі галицькій, которого не може мати російська, од того, що не така єї місія и у Росси, и од того, що ні великорускій народній, ні російській політичній національності ніхто не грозить, — ні навіть и українська, бо реакція національна російщині на Україні зовсім не сильна и що дня слабіє, а Поляки, яко національність, не тільки роздавлені в малоруских краях, але и загрожувані у самім царстві Польскім, так що Українцям замість того, щоб наступати на Поляків, як на національність, скорійш треба, як одному з переважних центробіжних елементів у Росси, подавати голос за їх неодмінні права у Царстві, що не виключає борби соціальної з польским панством у западнім краю. Питань релігійних для Росси усяких мастей не ма вже, окрім хиба борби против звязку церкви з державою, борби за віротерпимість. У Українців релігійних один од великорусів не ма, католицизи же сам тільки

*) Ш. автор трохи за надто песимістично намалював характер Галицьких Русинів, -- се дасться вправді сказати о галицьких Русинах и Русских, але народонці и. пр. в загалі досить далекі від клерикалізму або якогось особливого почитання вишесих чинів, орденів и т. п., від чого нераз навіть докорювано народонцям. — Ред.

¹⁾ Щось подібне недавно висказав один галицький кореспондент „Голоса“ (пр. 167), з р. 1878), боронячи стару галицьку партію од укору Вістника Європи: чому вона не дбає о народню освіту. Тому, каже, що усі школи одмаи у руки Поляків(?) — та не доріці промодирів галицьких нехай лучше народ буде у невіжестві, ніж деморалізується національно и морально (?) — Спитаємо: чи є лучша основа для деморалізації, як невіжество?

що держиться в українських землях. Політичні задачі, способи, якими йде соціальний поступ у Галичан и у Россії, різні. Школи построзні не однаково. У національних, у політичних, соціальних, літературних інтересах Галичане розійшлись з Поляками так, що назад вже вернутися їм не можна. На всі ці інтереси вони мають свої окрімні права и інституції, которі занедбати їм не можна, и не честь. Се не те, що на Україні, де соціально-політичні інтереси одні з російськими, де історія не виробила переважно, або виключно українських інституцій и не одрізняла зовсім и українських національно-культурних інтересів, бо хоть вони й не зливаються з великорускими и не покриваються зовсім російськими, а усе таки и передові патріоти українські не виділились не тільки по побічній але й по своїй волі з російської політики, літератури и науки.

По сѣму усѣму нерозумно поступав би той Галичанин, котрий з поводу єдності з Россією одрікся б од праці краєвої для своєї народности и народу, для краєвої літератури, науки, політики, у тих формах, на тій мові, яка виходить з краєвих обставин. *) Як би яка небудь партія або кружок и подумали у Галиччині одректись од такої краєвої праці, то усе рівно природа висунула б другі кружки, другі партії, которі б робили сю природню працю. Святоюрці й самі тепер бачуть плоди своєї моральної або більш демонстративної еміграції у Россію після 1867 р., хоть вони тепер своєю службою перед централістами німецько-жидівськими доказують, що у них так-же мало такту в покаєнні, скільки мало було ёго „во грѣсѣхъ.“ Еміграція ж фактична з Галиччини у Россію пошкодила двічі галицьким інтересам: вона ослабила сили інтелігентні галицько-руської и підорвала симпатію російської громади до Галиччини саме тогді, як святоюрська партія знайшла потрібним опертись на поміч Россії. Од того усякий приятель рускої народности у Галиччині, хоть будь він панруссист у ідеалах, мусить казати спаси-Біг таким людям, як товариство „Прогресса“, що вели вперед діло літератури и педагогії рускої в Галиччині на власних краєвих основах и зберегли край од конечної деморалізації, а руску ідею національну од гибелі. Тепер мусить бути усякому не-спішому ясно, що діло, которое проводиться „Прогрессом“ и її аналогічними інституціями у Галиччині, зупенити не можна, и не треба, а враз з тим вкріпляється и культурно-на-

*) Краєві обставини зовсім не стоять на перешкоді, щоб література у Галиччині розвивалась на одній мові з українською. — Ред.

ціональні одміни Галичини од Россії, — бо в результаті вийдуть не тільки одмінна література для шкіл елементарних, але й для гімназій. До сього прибавити треба оригінальну літературу публіцистичну, наукову, виклад в університеті на язика одмінному од російського. У Галичині може виробитись тип образований Русинів одмінний од російських, — так що тут зовсім натурально явитись таким романам, як Тургенева, Гончарова и т. п., тільки не тією мовою писаним. Словом, по скільки Галичина не Россия, по стільки у Галичині виробляється и виробиться одмінна од російської школа, література и культура у загалі, — и, звісно, коли вона змусить бути живою по духу и формі, вона мусить стати близько до народу галицького; коли ж ні, то стане церковною, святоюрською, а усе ж таки не російською. По усьому видно, що література и культура галицька вийде середня між народнєю и святоюрською. И у такому виді вона не останеться без ваги и для Россії и для України, хоть прогрес культурної літератури у Галичині ще більше одрізнить її де з яких боків од України, — бо усе таки ново-ростуча галицька література и культура не може обійтись без польско-німецьких одмін, которі, будучи не похожі на народно-руські, коли їм не протиставлять тих реалентів, про которі скажемо низче, ще більше натиснуть и у народню мову и у народній характер чужої неорганічної мішанини, ще більш обезличать оригінальність народню, ще вбільшать моральну пасивність народу, під поверхністною покришкою націоналізму.²⁾ Коли прибавити до сього малочисленність Галичан и те, що політично-соціальні обставини життя Галичини засудили руский народ там на второстепенну роль, а елементи чужі, польський, німецько-жидівський узброїла новітніми удоконаленими оруддями експлоата-

²⁾ Ми боїмося, що хто небудь з противників „Прогресу“ підхопить наші слова и скаже: „От бачте, які послідки праці вашої вказує сам ваш приятель.“ На се скажемо, що такі ж самі послідки ще гірші були б, як би зовсім ніяке руске товариство не взялось за руску освіту у Галичині, — а школи у ній зостались би у руках Німців и Поляків; ще гірші послідки були б, якби школи и літератури виключно були у руках святоюрців. Бо вони ще більша психологічно-язикова мішанина, ще більш посягає у собі польського и німецького, тільки из старішого. Ні культури, ні мови російської вони б не завели у Галичині не тільки через те, що сього б не дали їм Німці и Поляки, але через те, що вони самі до того не здольні. Партія „Прогресу“ усе ж заведе світську освіту и школу, близьку до народного галицько-руського духу и мови, и вже по сим двом причинам близьку й до самого російського, як се не чуємо здається. Окрім того ми говоримо про такі послідки, тільки поставивши на перек, що спеціально-галицька інтелекція не буде у взаминах з українською и російською, — чого, як побачить читатель, не може бути.

ції народу: то трудно надіятись, щоб сама по собі галицько-руська культура и література дійшла до потрібної широти ідей, багатства и самої народности.³⁾ — От тут то и може и мусить стати Галиччині у пригоді Україна, на которую тепер плюють рутенці-общерусси, забуваючи, скільки вони пили з сього колодязя од самих старинних часів и до М. Шашкевича и братів Головацьких включно, и не розуміючи, скільки ще може дати живої народної води родина Мономаха, Острожських, Хмельницького и Шевченка, — а за нею и Россия, которой знать не хотять галицкі народовці-українофіли.

Навіть и святоюрці не можуть одректи, що перші ідеї рускої літератури, первий підпих національному одродженню у Галиччині дан був, у часи М. Шашкевича, з України, не можуть одректи тієї ваги, яку мало для Галиччини познайомлення з Шевченком. Не можуть вони одректи й того, що сама по собі історія Галиччини од самого XIV-ого в. не має примірів навіть и пориву до національної особности, тогді як на Україні, на Русі Київській не тільки бачимо такі прориви, але ще й основані на руху нас народу до свободи, — народу, сього найміцнішого носителя и одмін національних. Од сього оживити археологізм своїх національних тенденцій можуть Галичане навіть и святоюрского табору тільки покликом

³⁾ Характерний примір того, як життя галицьке виробляє моральні одміни зовсім окрімні од російсько-українських, можна бачити на виданнях „Просвіти“ для народнього читання. „Зорі“, окрім хіба по часті VI кн., Життя и Пісні о св. Николаю, Юрію, Фармазони, котрі визвали горячу хвалу од обох партій галицьких, хоть и написані мовою досить близькою до української, одначе самому широму українськомови здаються то методом своїм, то матеріалом чимсь до того старосвітським, до того наївним и не похожим до того ідеалу, який мають передові люди у Росії (и на Україні) для народних книг, що самий ширий українській скоріш дасть хлопцеві дальшу по мові великоруску книжку про Географію, фізику и т. н., ніж сі гарнецькі по мові, але дуже легенькі по вутренности своїй книжки Галицькі. Як несамостійно односяться у Галиччині до німецької и навіть польської культури, видно вже з того, як копіюють Галичане уся і культурні терміни у їх німецькій, польській, або латинській формі, наслідуючи власну фонетику и граматику (телеграм, декламация, факта, студія наукові, урліди и т. д. Такі поверхні знаки свідчать и о слабості вутренньої самостійности. Акт. — Просвіта старається книжки свої укладати практично, одвітно потребам народу. Перша потреба: нарід піднести морально, и до того служать такі книжочки, як Фармазони, Житє св. Николая и н.; друга потреба піднести нарід інтелектуально, и тому також зараджують по часті книжочки Просвіти, в котрих суть и статті з Географії, фізики и т. н. — Що до слів и форм наведених ш. автором, то деякі справді можуть видатися Українцям дивними, задля того, що вони беруть, як Галиччани сі слова безпосередно з латинського, грецького и т. д., так вони через medium великоруського языка. Який спосіб лучший, не хочемо тут рішати. — Ред.

на Україну. З другого боку, трудно споритись против того, що у літературі й у мистецтвах має силу над більшістю тільки дуже близьке, у першому разі рідне. Так, скільки б не хтіли галицькі напурси поклонятись на Іванів Московських, хоть на самого Петра В., — а усе таки традиції й приміри не тільки московського царства, але й нової російської історії не можуть бути так живі для Галичини, як українські імена Сагайдачного, Могили, Хмельницького, Палія й т. д. Коли обернемося до того у культурі, що має найбільш силу над громадою, до поезії й мистецтва, котрі скрізь найбільш показуються ознакою національного духу й будять ёго в массах: то побачимо, що великоруска поезія, живопись, навіть сама музика для Галичан доволі далеко матеріалом й характером; російська теж само далеко матеріалом, — характером же коли може бути интересна й навіть пригодна для збуження у Галичині більш реального, новосвітського напрямку, то усе зостанеться абстрактною й од того наполовину мертвою. Хай н. пр. хто возьме найлучші романи Тургенєва Рудинъ, Дворянское гнѣздо, Накаунтъ, Отцы й Дѣти, й покаже у Галичині типи, котрі б одвічали та-мошнім — а сі типи, як можно пересвідчитись, у Росії стільки ж великорускі, як и українські.... та не галицькі, бо Галичане не були у тій лабораторії, котра їх виробила — у Росії.⁴⁾ Зовсім не ту силу може мати поезія, живопись, музика українська, котра буде передавати у Галичину тіж самі ідеї, що й великоруска й російська, тільки у близьких, живих для Галичини образах.

⁴⁾ На тому, як не зможуть пригадитись до Тургенєва святоюрські прихильники російської літератури, можна бачати найлучшу піддержку наших слів. Чули у Львові, що се найбільше люблений у Росії з живих белетристів, — бачуть, що треба б познакомити з ним публіку галицьку, коли вже раз пішла розмова про єдність літератури з Росією. А що з ёго вибрати, ніяк не знають, а виберуть, так як раз попадуть на слабійше й як раз поминуть найлучше, найхарактерніше й найлюбленіше у Росії. Так названих романів Тургенєва святоюрці не можуть оцінити, раз через те, що типи народової громади у Росії чужі Галичині, а друге й не можуть бути симпатичними клерикалам, для котрих не тільки Базаров (Отцы й Дѣти), до которого суб'єктивну симпатію недавно (у мемуарах) заявив сам Тургенєв, але й Рудин й навіть Лавренцій (Дв. Гнѣздо) покажуться страшеними нігілістами. З другого боку не можуть святоюрці знайти смаку й в тих повістях Тургенєва, у котрих він малює простий народ (Записки Охотника, Муму, Постоялый Дворъ) — й котрі багато критиків у Росії вважають навіть за найлучші твори Тургенєва: се буде хлопство, неприємне святоюрцям! От вони й вибирають хіба таке зовсім плохе діло, як Жидъ (у Бояні), — або хіба-хіба, як Первая Любовь, що тепер печата' „Слово“, що хоть и лучше од Жиди, але усе таки одна з слабійших повістей Тургенєва, — бо не має ні одного широкого характеру, ніякої соціальної ідеї й навіть по самим психологічним фактам нічого місцевого, руского, того іменню, чого ніколи не зрозуміли Рутенцям.

Од того Галичане, коли хотять справді стати общеруссами, мусять сирняти українству, а не ворогувати з ним. *Без українства вони не стануть общеруссами, а тільки зостануться австро-рутенцями*, т. є. не здобувши широти ідей общерусских, стратять, або краще—не наживуть ніякої органічності, ніякої народнїї живости. Найлучшим доказом за вірність сього, що ми кажемо, служить література „общерусскої“ партії у Галичині и їх політика після 1866 р. На своєму верху, у двох-трёх писателів, ся література лексиконом трохи, правда, приблизилась до російської, але не усвоїла ні однієї з тих ідей, котрими поступає громада російська, не проявила аж нічогоісїнько ні у науці, ні у поезії, що б нагадувало хоть трохи науку и поезію російську, навіть сама мова галицко-руської літератури як була, так и зосталась неорганічною мішаниною, до котрої не прибереш ні словаря, ні граматик,—як була, так и зосталась рутенскою. Якого ще треба нагляднішого приміра на те, що у „Слова“ не збудилось и після 1866 р. чуття реально-народнєго у літературі, як те, що воно печатало повісти Сахер-Масоха, котрі заставляли як Великоруссів, так и Українців здвигати плечами и сміятись над наївною редакцією *Revue des deux Mondes*, що друкувала у себе ці *Recits de la Galicie et de la Petite Russie*? Але що для французкої редакції наївність незнання, то для галицкої ознака нерозвитости до того крайнїї, що після сього, як би хто написав новозеландську повість з галицкими іменами, то львівський журнал и напечатав би. Що таке и у політиці значить послідній поворот до святоюрців німецьких централістів, як не той-же самий поворот з общерусскости, з общеславянства до узкого и безплідного у корені австрорутенства? И коли не всі російські журнали голосно и постійно порицають сей поворот, то тільки через те, що не всі звертають увагу на Галиччину, та через те, що деякі жаліють виступити з прямими докорами недавнім приятелям. Але явно пробували було, и то на час, боронити львівських централістів тільки „Московскіе Вѣдомости“, — а потім и вони и „Голосъ“ тільки звиняли політику сих централістів, яко політику розпучливої реакції Полякам. У загалі ж усі, як ліберальні, так и національні, и панславїстичні дневники у Росії стоять за систему федеральну у Австрії, за систему Гр. Гогенварта, котору недавно и „Моск. Вѣд.“ признали яко одну спасенну, одну природну для Австрії. Що таке сей союз львівських общеруссів з німецько-лидівськими централістами, як не союз з тією партією у Австрії и Германії, котра є зліший ворог и славянства и самої Росії, як народу у ній так и держави? Коли ж добавимо до сього,

що краєві у Галиччині елементи сієї партії, жида — самий явно-експлуататорський елемент, прямі вороги народу: то вийде, що рутенська політика не тільки не общерусська, не російська, та ще у добавок и противу-народня. Та инако бути не може, бо славяно-народній напрямку у культурі и політиці зовсім зливається з прямими інтересами и Росії и кожного з народів славянських. Галичане ж, як не можуть стати славистами, так не можуть бути й общеруссами, одірвавшись од українства т. є. од народно-автономного напрямку.

(Далше буде.)

Літературні звістки.

— Третє видання „Де-що про світ Божий“, про котре ми у 2-ім н-рі загадували, вже вийшло в Одесі.

— У Києві вийшли брошурками: 1) Нечуя — Не можна бабі Парасці вдержатись на селі; 2) Иванова — Розмова про небо и землю (гл. нр. 2-ий с. р. Правди).

— Данський переклад Нестора. Недавно публіковані в Копенгагені. Шмідтом переклад літописи Нестора на данську мову и инші праці про чеську літературу. П. Шмідт, надпорядочний доцент в копенгагенськім університеті, учить славянських мов.

— В Петербурскім місячнім журналі „Отечественныя Записки“ за Марець почав виходити роман у 3-х книгах п. П. Боборикина „Докторъ Цибулька.“ Сей др. Цибулька є „брат-Славянин“, котрий видає себе то Чехом то Галичанином и приїхав у Петербург робити карєру через протопопів (о. Раєвокого?) и славянських благодотворителів. Прожерливі инстинкти д-ра Цибульки, его комічна чесько-польсько-галицько-російська мова, его хвастлива дрібна вченість, показувана на салонах, и его життє и забави серед Венгерок и Німок у *chambres garnies*, незнання „благотворителів славянських“ про Славян и т. д. — се усе намалювано п. Боборикиним дуже остро. Між иншими находимо дві сторони посвячені „Слову“, на котре дуже сердиться др. Цибулька за те, що воно підводить его з своїм російським язиком, з котрим доктор тільки смішить людей у Петербурских салонах. (Мусимо додати, що п. Боборикин перед кількома роками був у Відні, де его знали товариства „Основа“ и деякі чеські студенти просили, щоб їх учив читати по великоруски и познакомляв з російською літературою, але, як розказував їм